

# Omgaan met onzekerheden

*In milieueffectrapportages krijgt het aspect klimaatverandering al geruime tijd aandacht. Neem de mogelijkheden voor vermindering van broeikasgasemissies of het doorgeven van restenergie en –warmte aan andere functies. Aanvullend vraagt de Commissie voor de m.e.r. sinds een jaar plannen en projecten ook te toetsen op klimaatbestendigheid, dus op adaptatie aan het toekomstige klimaat. Belangrijk aandachtspunt is dat het realiseren van dergelijke maatregelen een veel langere planningshorizon kent dan het reguliere ruimtelijke beleid. Daarbij moet worden omgegaan met relatief grote onzekerheden.*

Klimaataspecten wijken in meerdere opzichten af van andere milieuaspecten die in m.e.r. aan de orde komen. Dit geldt allereerst de grote onzekerheid over de snelheid en de mate waarin het klimaat verandert en de sterkte van de effecten ervan. Verder is er een discrepantie tussen de normaal gesproken 'korte' planningshorizon van de beschreven effecten in een MER en de lange periode waar men rekening mee moet houden als het om klimaatverandering gaat.

## Uitgangspunten

Gezien de onzekerheden en de afwijking van bestaande planningshorizonen is het belangrijk om in een m.e.r. uit te gaan van de bandbreedte aan mogelijke effecten van klimaatverandering op basis van de vier klimaatscenario's van het KNMI. Bij locatie- en inrichtingsafwegingen voor specifieke grootschalige, strategische investeringen dient bovendien met nadruk rekening te worden gehouden met het mogelijk optreden van het 'worstcase' klimaatscenario. Verder dient de nadruk te liggen op het

nemen van zoveel mogelijk 'no-regret'-maatregelen. Het gaat dan om maatregelen die in ieder geval nodig zijn vanwege klimaatverandering, zelfs als deze gering zal uitvallen, en om maatregelen die toch al bijzonder de moeite waard zijn omdat ze ook andere doelen dienen. Zo kunnen 'klimaat'-maatregelen een zeer nuttig effect hebben op bijvoorbeeld water, natuur, recreatie en volksgezondheid.

Effectbeschrijvingen kennen altijd een bepaalde onzekerheid. Maar omgaan met de grote onzekerheden die het klimaatvraagstuk omgeven vraagt bij uitstek goed risicomanagement. Bij besluitvorming over projecten en plannen moet de onzekerheid erkend worden. Ook dient een set maatregelen achter de hand te worden gehouden, die afhankelijk van de daadwerkelijk optredende effecten inzetbaar zijn. Tot slot moet men aangeven op welke wijze en termijn een evaluatieonderzoek zal worden uitgevoerd om de voorspelde met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken.

## Planningshorizon

Voor plannen in het kader van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is het vrij gebruikelijk om een periode van 10 jaar aan te houden waarover effecten in beeld worden gebracht. Voor het klimaatbestendig maken van plannen en projecten ligt een meer gedifferentieerde

planningshorizon van bijvoorbeeld 30, 50 of 100 jaar in de rede om een slimme omgang met investeringen mogelijk te maken, mede in het licht van de bestaande onzekerheden. Dit betekent dat de tijdshorizon van klimaatverandering veelal niet overeenkomt met die van het reguliere ruimtelijke beleid; er kan immers geen vaste maat worden gegeven met betrekking tot de periode waarop de effecten in beeld moeten worden gebracht. Het is dus zaak om goed na te denken voor welke periode de ruimtelijke structuren als gevolg van het plan worden bepaald in een gebied, en in welke mate deze structuren vastliggen. Bij grootschalige woningbouw moet men nadenken over periodes tot 50 jaar of langer. Een plan of project dat zich kan weren tegen klimaatverandering, daarin kan meegaan (meebuigen) of zich daar aan kan aanpassen heeft de beste papieren. Hierin zit voor initiatiefnemers een extra kans om gebruik te maken van de klimaatverandering en zich hierop te onderscheiden.

## Uitdaging

De uitdaging is om klimaatadaptatie in samenhang met andere ruimtelijke aspecten goed mee te wegen in de bestuurlijke besluitvorming over plannen en projecten. Keuzes die de komende decennia worden gemaakt, al dan niet onderbouwd met m.e.r., zullen immers de toekomstige klimaatbestendigheid van Nederland bepalen. Dit bepaalt ook de oplossingsruimte indien de klimaatverandering anders verloopt als verwacht.

Geert Draaijers en  
Stefan Jak



*Bij de plannen die in het MER beschreven staan moet rekening worden gehouden met een toename van zwaardere buien; de vraag is of en hoe een gebied die extra waterhoeveelheid aan kan en of mens en natuur daarbinnen nog kunnen functioneren zoals beoogd*

# Een goed klimaat voor morgen, maken we nu

*De provincie Noord-Holland voert het Actieprogramma Klimaat (2007-2011) uit. Voor de uitvoering is € 2 miljoen beschikbaar. In het kader van het programma hebben 55 gemeenten en 14 stadsdelen een klimaatafspraak ondertekend met de provincie.*



*Windmolenpark in Noord-Holland*

De twee hoofddoelstellingen van het Noord-Hollandse programma zijn het verminderen van de CO<sub>2</sub>-uitstoot en het beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering en benutten van kansen; beide doelstellingen zijn gekoppeld aan zeven aandachtsgebieden (zie doelenboom). Verder wordt ingezet op het bevorderen van een breed gevoelde verantwoordelijkheid. Bedoeling is dat de provincie medio 2011 zicht heeft op de vraag hoe zij klimaatneutraal kan worden en dat er tegen die tijd ook al enkele grote stappen zijn gezet. Jaarlijks wordt er een werkprogramma opgesteld van het Actieprogramma Klimaat en duurzame energie.

Doel van de klimaatafspraken met gemeenten en stadsdelen is om onderlinge samenwerking met betrekking tot de uitvoering van het klimaat-

beleid in Noord-Holland te intensiveren. Dit gebeurt onder het motto 'Een goed klimaat voor morgen, maken we nu'. Om gemeenten in hun klimaatbeleid te ondersteunen is er jaarlijks een stimuleringsregeling. Het gaat om projecten van kleine en middelkleine bedrijven, non-profit organisaties en scholen. Voor tien gemeenten heeft de provincie een klimaatscan laten uitvoeren, deze scan geeft inzicht op sectorniveau hoe groot de uitstoot van broeikasgassen is. Gemeenten gebruiken de resultaten als hulpmiddel om lokaal klimaatbeleid beter uit te voeren. De provincie helpt de gemeenten ook met monitoring via het CO<sub>2</sub>-Servicepunt (zie elders in dit nummer, red.).

*Informatie: Paula Nanne, team Klimaat en Duurzame energie, provincie Noord-Holland, 023-5143877, nannep@noord-holland.nl*

## Auteursinfo

Geert Draaijers (Gdraaijers@eia.nl) werkt als senior werkgroepsecretaris en mentor bij de Commissie voor de milieueffectrapportage. Stefan Jak (Sja@atosborne.nl) werkt bij AT Osborne als procesmanager op de thema's luchtkwaliteit en klimaatverandering. Voor beide aspecten is hij één van deskundigen namens de Commissie voor de milieueffectrapportage.